

Respirar plom

Franck Bouysse, *El diable no viu a l'infern* / traducció de Maria Llopis / Editorial Alrevés-Crims.cat / Barcelona / 203 pàgs.

Franck Bouysse, *Nascut de cap dona* / traducció d'Anna Casassas Figueras / Edicions del Periscopi / Barcelona / 300 pàgs.

Amb pocs mesos de diferència, s'han publicat les traduccions de dues novel·les de Franck Bouysse, en editorials diferents i traslladades per traductores distintes. Es tractava d'un autor inèdit en català i en castellà fins que Alrevés ha publicat en les dues llengües *El diable no viu a l'infern*, de manera que és a ells que cal atribuir el mèrit d'haver-nos-el descobert. Més tard, alhora que apareixia la segona de les traduccions al català, Anagrama publicava la versió en castellà.

Bouysse (1965) va néixer a Briva la Galharda, una ciutat mitjana pròxima a Llemotges, on va fer de professor de biologia fins que, allà cap a 2007, va començar la seua carrera literària, que ara mateix ja depassa la dotzena de publicacions. Les obres de les quals ens ocupem van ser publicades en francès en 2014 (*Groissir le ciel*) i 2019 (*Né d'aucune femme*).

L'estil de Bouysse destaca sobretot per la capacitat de generar atmosferes d'una intensitat poc habitual i la cruesa dels fets que descriu, que han dut determinats crítics a parlar de l'exploració del dolor o de la maldat humana. És en aquest sentit que podem parlar de Bouysse com un autor de novel·la negra.

El diable no viu a l'infern ens transporta a les Cevenes, una regió del Massís Central situada al nord de Montpeller, la mateixa que va ser objecte del periple que hi va fer Robert Louis Stevenson i que va traslladar a la literatura amb el seu *Viatge a peu i amb un ase a les Cevenes*. Bouysse ens retrata les Doges, un paratge situat a la part més profunda de les Cevenes, un lloc molt poc humanitzat, aspre i primitiu, on hi ha tan sols dues granges, habitades per dos homes, Gus i Abel, veïns i forçats a ajudar-se tot i que no mantenen una relació especialment estreta. La narració se centra en Gus, a qui seguim mentre repara les tanques, atén les vaques o fa les faenes de manteniment de la granja. A poc a poc, de la mà d'un narrador en tercera persona, amb uns diàlegs d'una potència remarcable i una prosa que, sense ser formalment poètica, és alhora fluida i consistent, Bouysse va dibuixant-nos un paisatge alhora impressionant i aspre: un marc enganyós, però, perquè la magnificència del lloc alberga un

ambient tancat, dens i ple de malentesos, de silencis i de mitges veritats. A partir d'aquests elements, el relat va semblant incògnites, dubtes, recels. Sembla que no succeïssa res, però la tensió augmenta a cada pas i la nuvolada és cada volta més fosca. I a la fi esclata el llamp i el ritme s'accelera. I, enmig de la tempesta, cada peça troba el seu lloc.

L'estructura de *Nascut de cap dona* és més complexa. A més de fer servir a trams un narrador extern, Bouysse també dona veu als personatges, si més no als que hi juguen un paper més destacat: Gabriel, el capellà a qui posen en antecedents del diari de Rose, la protagonista de l'obra, i Edmond, el testimoni passiu dels fets. Explica la història d'una adolescent a qui, davant les penúries que passa la família, el seu pare decideix vendre al ric propietari d'una farga. Anirà a viure a un casalici aïllat, habitat a penes pel propietari, la seua mare i una mena de criat. A poc a poc, la situació de Rose anirà tornant-se més i més difícil, fins que la seua rebel·lia (i el penediment del pare) desencadenarà els fets que conduiran al desenllaç (tal vegada la part més discutible de l'obra).

És cert que podem parlar d'un estil semblant, en les dues obres, alimentat per una prosa consistent. De la predilecció per ambients rurals, de la capacitat de Bouysse per oferir-nos imatges potents, crear atmosferes d'una densitat opressiva i dominar el ritme del relat. De la preferència per escarbar els racons foscos de la condició humana o de la naturalitat amb què descriu les escenes més crues. Però també hi ha diferències: la ubicació temporal (el segle XIX a *Nascut de cap dona* respecte d'un temps més actual a *El diable no viu a l'infern*), l'estructura (més lineal a la primera i explicada a fragments a la segona) i sobretot el fet que, en lloc de valdre's del paisatge per alimentar la tensió, a *Nascut de cap dona* el centre d'atenció radique a l'interior dels personatges, als quals coneixem des de dins i no a través dels fets que protagonitzen.

Amb tot, la capacitat de Bouysse per generar una tensió creixent i fer-nos sentir interpel·lats pels fets no es veu afectada pels canvis formals o de perspectiva. Amb uns estris o amb uns altres, les seues històries duen els personatges al límit i l'ambient que crea és tan dens com si respirares plom. La lectura de les seues obres, doncs, us commourà, us remourà els dintres i us farà patir, no ho dubteu, però aquest peatge emocional es veurà llargament compensat per uns textos d'una enorme potència literària. Així que llegiu Bouysse i confieu que aquestes dues siguen només la porta d'entrada a més traduccions de l'autor occità.

Vicent Usó